



A JUREMY TERMINOLÓGIAI KERESŐ HASZNÁLATA TOLMÁCSOLÁSI CÉLOKRA – ESETTANULMÁNY AZ ELTE MESTERSZAKOS HALLGATÓINAK BEVONÁSÁVAL

THE USE OF THE JUREMY TERMINOLOGY SEARCH TOOL FOR INTERPRETING PURPOSES – A CASE STUDY INVOLVING ELTE MASTER'S STUDENTS

Tóth Boglárka Fanni

toth.boglarka.fanni@btk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,

Fordító- és Tolmácsképző Tanszék

<https://orcid.org/0009-0005-7910-3946>

Palotai-Torzás Tímea

timea@juremy.com

Juremy Informatikai és Szolgáltató Kft.

<https://orcid.org/0009-0003-2860-2353>

Móricz Kristóf András

moricz.kristof.andras@btk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Fordító- és Tolmácsképző Tanszék

<https://orcid.org/0000-0002-3614-8731>

KULCSSZAVAK:

Juremy, terminológiai adatbázis, számítógéppel támogatott tolmácsolás, CAI-eszközök, fókusz csoportos beszélgetés

KIVONAT:

A technológia fejlődése a tolmácsolás területét is elérte, így egyre több tolmács használ elektronikus eszközöket munkája során. Jelen esettanulmány a Juremy terminológiai kereső tolmácsolásban való alkalmazhatóságát vizsgálja. A kutatásban hat mesterszakos tolmácsoló vett részt, akik a Juremy segítségével készültek fel egy konzekutív tolmácsolási feladatra. Az eredmények alapján a hallgatók hasznosnak találták az eszközt, különösen annak gyorsasága és megbízhatósága miatt, ugyanakkor tolmácsolás közbeni alkalmazása a kognitív terhelés növekedésével járhat. A kutatás rávilágított a tolmácsolást segítő technológiai eszközök, különösen a Juremy további fejlesztési lehetőségeire.

ABSTRACT:

The advancement of technology has also impacted the field of interpreting, leading to an increasing number of interpreters using electronic tools in their work. This case study examines the applicability of the Juremy terminology search tool in interpreting. The research involved six master-level interpreting students who used Juremy to prepare for a consecutive interpreting task. The results indicate that the students found the tool useful, particularly due to its speed and reliability. However, its use during interpreting may increase cognitive load. The study highlights the potential for further development of technology-assisted interpreting tools, particularly Juremy, to better support interpreters.

KEYWORDS:

Juremy, terminology database, computer-assisted interpreting, CAI-tools focus group discussion

BEVEZETÉS

A XXI. század elején végbement technológiai fordulat a nyelvi közvetítésben is számos változást eredményezett. Az új megoldások, mint például a gépi fordítás és a mesterséges intelligencia megjelenése forradalmasították a fordítók munkáját, és hatással voltak a tolmácsok életére is. Az egyes területek változásairól számos cikk, kutatás, tanulmány számolt be (Fantinouli, 2021; Eszenyi et. al., 2023), azonban a gyors fejlődésnek köszönhetően folyamatosan jelennek meg új fejlesztések, illetve változik az egyes eszközök használati köre és lehetőségei is.

Cikkünkben két, első pillantásra egymástól távol álló terület, a Juremy terminológiai kereső és a tolmácsok elektronikus eszköz-használatának összefüggéseit vizsgáljuk. A cikkben röviden bemutatjuk ezen két terület fontosabb jellemzőit, majd rátérünk magára a kutatásra. A vizsgálat alapját egy, az ELTE FTT másodéves, mesterszakos hallgatóival végzett esettanulmány, illetve fókuszcsoportos beszélgetés képezi. Vizsgálatunk központi kérdése az, hogy az elsősorban fordítási-terminológiai célokra kifejlesztett Juremy milyen mértékben és módon támogathatja a tolmácsolási folyamatot. A vizsgálat eredményei hozzájárulhatnak a Juremy és más hasonló elektronikus eszközök fejlesztési irányainak lefektetéséhez, valamint értékes alapot nyújthatnak a témában végzendő további kutatásokhoz is.

A JUREMY TERMINOLÓGIAI KERESŐ

Az Európai Unió intézményei már a kezdetektől kiemelt célként tűzték ki, hogy az uniós jogforrások és az ítélkezési gyakorlat az Unió minden polgára számára anyanyelvén is hozzáférhető legyen. Ennek a feladatnak az ellátásáról az egyes intézményeken belül dolgozó, valamint pályázatok útján kiválasztott külsős fordítók, terminológusok, jogász-nyelvészek gondoskodnak. Az uniós intézmények részletes és igen szigorú követelmények alapján végzik az uniós joganyagok fordítását, azzal a céllal, hogy az idegen nyelvi változatok a lehető legmagasabb szakmai

elvárásoknak is megfeleljenek. A követelmények között kiemelt helyet kap a szakterületre vonatkozó terminológia következetes alkalmazása, a releváns referenciaanyagok figyelembevétele, valamint az idézett szövegrészek pontossága és helyessége.

Az EU Kiadóhivatala gondoskodik a jogi és általános kiadványok közzétételéről az EU napi Hivatalos Lapjában, amely 23 nyelven – szükség esetén ír nyelven is, így összesen 24 nyelven jelenik meg. Ezek a kiadványok online formában is elérhetők az EUR-Lex weboldalon, amely az EU jogi dokumentumainak hivatalos változatait tartalmazza, egyben az uniós joganyagok legátfogóbb gyűjteménye. Az EU 24 hivatalos nyelvének mindegyikén rendelkezésre áll, és naponta frissül.

Bár az EUR-Lex dokumentumtára a jogi dokumentumok idegen nyelvekre történő fordításának legmegbízhatóbb és kötelezően követendő forrása, kialakítása nem kifejezetten a fordítási munkafolyamat igényeit figyelembe véve történt. Az EUR-Lex ugyanis elsősorban a dokumentum-alapú keresést támogatja, nem pedig a kulcsszó-alapú megközelítést, ezért az egyes megfeleltetések keresése az EUR-Lex weboldalán elérhető keresővel időigényes lehet. A Juremy EU terminológiakereső alkalmazás megalkotói ezt a munkafolyamatot kívánták leegyszerűsíteni és felhasználóbaráttá tenni úgy, hogy a forrásdokumentumok megbízhatóságát, azok kutathatóságát megőrizve egy gyors, és a fordítók gyakorlati igényeinek megfelelő keresőalkalmazást hoznak létre.

A Juremy.com az EUR-Lex jogi adatbázis és az IATE terminológiai adatbázis felhasználásával biztosítja, hogy az EU mind a 24 hivatalos nyelven terminusok, többszavas kifejezések és szövegrészek idegen nyelvű megfelelőjét azonnal kikereshessük a több mint 300.000 dokumentumot tartalmazó EU jogi korpuszból. Az EUR-Lexen található dokumentumok egyedi azonosítókkal, ún. CELEX-számokkal vannak ellátva, amely minden nyelv esetében azonos. A dokumentumokat számozott csoportokba sorolják, amelyek közül a Juremy a szakfordítók számára leginkább releváns csoportok, azaz az 1 (Szerződések), 2 (Nemzetközi megállapodások), 3 (Jogi aktusok), 4 (Kiegészítő jogi aktusok), 5 (Előkészítő dokumentumok), 6 (Uniós ítélkezési gyakorlat) és 7 (EFTA-dokumentumok) csoportban található, html formátumban elérhető dokumentumokat tartalmazza.

Az IATE (Interactive Terminology for Europe) elnevezés egy olyan élő adatbázist takar, amelyet az uniós terminológusok folyamatosan frissítenek. Az adatbázis célja az uniós terminológia gyűjtése, megosztása és kezelése. Az IATE önálló honlappal rendelkezik, amelyet az Európai Unió Szerveinek luxembourgi székhelyű Fordítóközpontja üzemeltet. Jelenleg az IATE adatbázisában több, mint 649.000 ún. kifejezőkártya (“entry”) található, melyek a különböző nyelvi változatok figyelembevételével közel 7 millió terminust tartalmaznak (2025. március 24-i állapot). Az IATE honlapján lehetőség van a forrás- és célnyelv kiválasztására, így a rövidebb kifejezések idegen nyelvi megfelelői is megtalálhatók, feltéve, hogy a pontos kifejezés mindkét nyelven bejegyzésre került az adatbázisba.

A Juremy keresési algoritmus a kétnyelvű kontextuális keresést biztosít azáltal, hogy a keresett forrásnyelvi kifejezést vagy mondatot pontosan vagy hozzávetőlegesen tartalmazó szövegrészeket (ún. szegmenseket) egymás mellé rendezi. A Juremy, ismerve a fordítók igényeit, lehető-

séget biztosít a joganyag kibocsátójára, illetve típusára vonatkozó szűrők alkalmazására, azok időrendi sorrendbe történő rendezésére, valamint a CELEX-szám, és EuroVoc azonosítók megjelenítésére. Az ún. “smart search” funkciók által a Juremy lehetővé teszi a pontos egyezésem kívül olyan találatok megjelenítését is, amelyek az adott keresőkifejezést némileg módosítva, ragozott alakban, vagy átfogalmazva tartalmazzák. A Juremy funkcióit a létrehozók fokozatosan bővítik a felhasználók által adott visszajelzések, valamint saját munkájuk során felhalmozott tapasztalataik alapján. A szoftver által biztosított intelligens keresési mód, és a sokoldalú terminológiai adatbázis egyaránt előnyös az EU szakfordítók, jogi szakfordítók, de számos egyéb szakterületen tevékenykedő nyelvi szakember számára is.

A Juremy terminológiai kereső azonban nem csupán a fordítók számára lehet releváns, hiszen a tolmácsolás is egyre inkább támaszkodik az új technológiai megoldásokra. A következő fejezetben ebből következően azt vizsgáljuk meg, hogyan alakította át a technológiai fejlődés a tolmácsok eszközhasználatát, milyen digitális eszközöket és szoftvereket alkalmaznak a munkájuk során, illetve milyen elvárásaik és igényeik merülnek fel ezekkel szemben. Ez előkészíti annak vizsgálatát, hogy a Juremy milyen szerepet tölthet be a tolmácsolás támogatásában.

TECHNOLÓGIA ÉS TOLMÁCSOLÁS

A TECHNOLÓGIAI MEGOLDÁSOK MEGJELENÉSE A TOLMÁCSOLÁSBAN

A technológia fejlődése a tolmácsolás területét sem kerülte el, sőt a tolmácsolás egyes típusai, például a szinkrontolmácsolás, a technológia fejlődésének köszönhetik létezésüket. Napjainkra az információs és kommunikációs technológiák (IKT) alkalmazása általánossá vált a tolmácsok körében, és szorosan kapcsolódik a mindennapi munkájukhoz. Az általuk használt eszközöket három fő csoportba oszthatjuk: közvetítőeszközök, segédeszközök és gépi tolmácsolás. A közvetítőeszközök a tolmácsolástechnika eszközeit jelentik (pl. mikrofon, pultberendezés, távtolmácsolást lehetővé tévő egyéb berendezések). A segédeszközök a tolmácsolási munkát segítik (pl. terminológiai adatbázisok, online keresőmotorok), ezeket gyakran CAI-eszközöknek (CAI – Computer Assisted Interpreting) is nevezik. A gépi tolmácsolás pedig teljes mértékben helyettesíti a tolmács tevékenységét (Móricz, 2016).

A segédeszközök között szoftveres és hardveres eszközöket is megkülönböztethetünk. Az eszközök egy része korábban meglévő funkciókat váltott fel (pl. papíralapú glosszárrium helyett Excel használata), míg mások új funkciókat hoztak magukkal (pl. internet elérés lehetősége. A használati lehetőségeket a helyszíni viszonyok (pl. asztal, pult, kabin megléte), illetve a kommunikációs helyzet határozzák meg. A tolmácsolás folyamata több szakaszra osztható fel, aminek jelentősége van az eszközhasználat szempontjából is; ebben a tekintetben a felkészülési szakaszt, a helyszíni szakaszt és az utómunkát különböztethetjük meg egymástól. A helyszíni szakasz tovább osztható a beszédtevékenységgel eltöltött és beszédtevékenység nélküli (pihenés, készenlét, helyszíni készülés, helyszíni utómunka) szakaszokra. Az egyes szakaszokban a tolmácsok eltérő elektronikus segédeszközöket használnak, a felkészülési szakaszban például leg-

többször általános számítástechnikai eszközöket. Ezek segítségével gyűjtik össze a tolmácsolási eseményhez szükséges információkat, és előkészítik azokat az eszközöket, amelyeket a munka során fognak használni. A helyszínen az eszközhasználat meglehetősen változatos a lehetőségek függvényében, de a hordozható eszközök és az egyszerűen használható szoftverek dominálnak. Egyes eszközök átfedésben lehetnek az előkészület és az utómunka eszközeivel is. Az utómunka során ismét az összetettebb és időigényesebb megoldások jelenhetnek meg, az előkészületi fázishoz hasonló eszközökön.

A TECHNOLÓGIAI ESZKÖZÖK HASZNÁLATÁNAK GYAKORLATA

Az elektronikus eszközök használatának a tolmácsolásban előnyei és hátrányai is vannak. Az előnyök közé tartozik, hogy az elhangzó szöveg pontosabb megértését és a célnyelvi (tolmácsolás) szöveg jobb minőségét segítik elő. Ez leginkább a gyorsabb információkeresésben, a nagyobb pontosságban és az időhatékonyság növekedésében mutatkozik meg. A hátrányok tekintetében kiemelhető a figyelemmegosztás nehézsége, amely megnehezítheti a koncentrációt, valamint a technológiák használata által okozott többlet-erőfeszítés. Összességében Móricz (2017) kutatása alapján a tolmácsok pozitívan értékelik a segédeszközök jelenlétét a munkájuk során, ugyanakkor a legnagyobb vita az eszközök beszédtevékenység közbeni használatát övezi. Az elektronikus segédeszközök használata a tolmácsolásban minden korosztályban elterjedt, bár általában a tapasztaltabb tolmácsok használják ezeket magabiztosabban. Ezt Wan és Yuan (2022) kérdőíves kutatása is megerősíti: a résztvevők az eszközöket főként a felkészülés során használták, míg a tolmácsolás közbeni használatot a megnövekedett kognitív terhelés miatt kevésbé preferálták – ezek összhangban állnak a jelen esettanulmányban megfogalmazott hallgatói visszajelzésekkel is.

A technológiai fejlődés eredményeként, hasonlóan a fordítástámogató eszközökhöz, a tolmácsolásban is megjelentek olyan szoftverek, amelyek kifejezetten a tolmácsolási folyamatot hivatottak segíteni. Kezdetben egyedi megoldásokat alkalmaztak, főleg házi környezetben fejlesztett szótár-jellegű programok formájában, azonban az általános technológia fejlődését követően a tolmácsolástámogatás területén is megjelentek az összetettebb rendszerek, jó példa erre az InterpretBank (Fantinuoli, 2018). Az InterpretBank kapcsán készült egy olyan tanulmány is, amely bizonyos tekintetben hasonlóságot mutat a jelen kutatásban bemutatott esettanulmánnyal. Defrancq, Snoeck és Fantinuoli (2024) ebben azt vizsgálták, milyen hatással van az InterpretBank valós idejű használata a tolmácsok teljesítményére. Az eredmények alapján a terminológiai pontosság növekedett, ugyanakkor a beszéd folyékonyága csökkent különösen akkor, ha a tolmácsok aktívan használták az eszközt tolmácsolás közben.

Érdekes kérdés, hogy a tolmácsoláshoz szükséges funkciókat fordításra tervezett szoftverekkel is el lehet-e látni. Will (2015) szerint a fordítástámogató eszközök nem feltétlenül alkalmasak tolmácsolási feladatok támogatására, annak ellenére, hogy nagyon hasonlóak hozzájuk. Ennek egyik oka éppen a fázisspecifikusság, a tolmácsolás helyszínén való használat miatt más igények merülnek fel a segédeszközök iránt. A tolmácsok azonban nem mindig használnak munka köz-

ben digitális eszközöket, így számos eszköz, amelyet a fordítás számára fejlesztettek, alkalmasá válhat a tolmácsok számára is. Ez különösen igaz abban az esetben, ha a tolmácsnak fordítási feladatot is el kell látnia, például amikor a konferencia anyagait előzetesen vele fordíttatják le.

A TECHNOLÓGIAI ESZKÖZÖK TENDENCIÁI NAPJAINKBAN

Az informatikai megoldások világára a 21. században az erős integrációs hatások jellemzőek: a korábban különálló szoftverek által ellátott feladatokat gyakran új ernyőprogramok foglalják össze. Ez a törekvés már a tolmácsolástámogató eszközök fejlesztésénél is megjelent, például annak érdekében, hogy ne legyen szükség külön szoftverek használatára a glosszáriumkezeléshez. Napjaink tolmácsolástámogató rendszerei már számos funkciót egyesítenek magukban: mesterséges intelligencia által támogatott terminológiai műveleteket, glosszáriumépítést- és kezelést, tolmácsolásra optimalizált keresési megoldásokat. A magyarországi tolmácsok körében azonban nem mondható általánosan elterjedtnek a tolmácsolástámogató szoftverek használata, sokan inkább a saját, egyéb célra is szolgáló eszközeiket veszik igénybe, és mondjuk Excel táblázatot használnak a terminológia rendezéséhez.

A 2020-as években eddig két fontos tendencia látszik kibontakozni: az egyik az automatikus fordítószoftverek használata a tolmácsolási eseményre való felkészülés során, a másik pedig a mesterséges intelligencián alapuló általános platformok használatának elterjedése. A tolmácsolás esetén leginkább a felkészülési és helyszíni készülési (al)fázisokban kapnak szerepet, leggyakrabban akkor, amikor a tolmácsok előre megírt beszédeket kapnak. Ezeket lefordíttatják a fordítószoftverrel, majd utószerkesztik. A mesterséges intelligencián alapuló általános platformok használata különösen a felkészülési és az utómunka fázisában bizonyulhat hasznosnak. Ezek az alkalmazások lehetővé teszik, hogy néhány másodperc alatt információhoz jussunk a tolmácsolási esemény témájáról vagy szereplőiről, illetve akár többnyelvű glosszáriumokat is készíttethessünk velük.

A koronavírus-járvány után a távtolmácsolás területe is dominánsabbá vált. Néhány, ebben az időszakban különösen népszerűvé vált konferenciaplatform (pl. Zoom, Microsoft Teams) kínál tolmácsolási opciót is. Ha azonban a tolmácsolást végző „kabintársak” az online platformok adta lehetőséggel élve nem azonos helyszínről jelentkeznek be, irreálisan nehézé válhat, a munkavégzés során a kommunikáció és a terminológiai segítségnyújtás (Seresi & Lángos, 2022). Egy ilyen helyzetben még fontosabb, hogy a tolmács a modern technológiától kaphasson segítséget.

A KUTATÁS LEÍRÁSA

A kutatás során azt vizsgáljuk, hogy a Juremy terminológiai kereső online platformja, ami eredetileg fordítók számára készült, milyen mértékben támogathatja a tolmácsolást, illetve milyen új funkciók hozzáadásával tehetnénk a jövőben még hasznosabbá a platformot a tolmácsok számára. Az esettanulmány 2023 novemberében a Technológia tolmácsoknak című szabadon választható kurzus keretein belül valósult meg. Ezt a kurzust az Eötvös Loránd Tudományegyetem

Fordító- és tolmácsolóképző tanszéke két évvel ezelőtt kísérleti jelleggel indította el, azzal a céllal, hogy meghatározzák, pontosan milyen tematikával lehetne beépíteni a számítógéppel támogatott tolmácsolást a tolmácsolóképzésbe. A Technológia tolmácsolóknak kurzus során a hallgatók megismerhetik és kipróbálhatják a szinkrontolmácsoláshoz használt kabintechnikát, valamint megismerkedhetnek olyan szoftverekkel és alkalmazásokkal, amelyek segíthetik a tolmácsolási eseményekre való felkészülést, vagy magát a tolmácsolás folyamatát.

A kutatásban összesen hat másodéves fordító- és tolmács mesterszakos hallgató vett részt, akik első idegen nyelve angol vagy német volt. Az óra elején a hallgatók digitális formában, PowerPoint-prezentációként kapták meg azt a tizenegy diából álló sort, amelynek témája az energiagazdálkodás volt. Ezen diasor alapján kellett a Juremy segítségével felkészülniük a tolmácsolási eseményre, erre húsz perc állt rendelkezésükre. A felkészülés után körülbelül három perces szakaszokban kellett konszekutívan tolmácsolniuk az elhangzott előadást magyarról az első idegen nyelvükre. A hallgatók a teremben elhelyezett tolmácsfülkéket használták a tolmácsolási feladat során, így az összes résztvevőnek lehetősége nyílt a gyakorlásra. Az első szakasz után rögtön a második következett és így tovább, a hallgatók értékelést csak a tolmácsolási feladat végeztével kaptak. Ezután egy tizenöt perces fókuszcsoportos beszélgetés következett.

A fókuszcsoportos beszélgetés egy kvalitatív kutatási eszköz, amely lehetővé teszi, hogy megismerjük az intervencióban résztvevők véleményét (Károly, 2022). A fókuszcsoportos beszélgetés révén egy problémaközpontú párbeszéd jön létre, amelynek során az egyének közötti interakció szolgáltatja az adatokat, a cél pedig az, hogy a beszélgetés végére közös válasz születhessen a felvetett kérdésekre (Eszenyi, 2022). Az ilyen típusú kutatások során a kérdező szerepe kulcsfontosságú, ezért a beszélgetéshez jól átgondolt, irányított kérdésekkel készültünk. Azt is fontos azonban megemlíteni, hogy a fókuszcsoportos beszélgetések hátránya lehet, ha a csoportban van egy olyan résztvevő, aki dominálja a beszélgetést, ezzel a saját nézetei felé terelve a többi résztvevőt is. Éppen ezért igyekeztünk úgy moderálni a beszélgetést, hogy minden hallgatónak egyenlő mértékben nyíljon lehetősége kifejezni a véleményét.

EREDMÉNYEK

Az első kérdésre, hogy mennyire tette hatékonyá a tolmácsolási eseményre való felkészülést a Juremy, a hallgatók egyöntetűen pozitív választ adtak. Mivel az online felülete letisztult és kezelése is egyszerű, a terminusokat gyorsan és hatékonyan ki tudták keresni. A résztvevők külön kiemelték a példamondatok hasznosságát, hiszen ezek nagyban segítettek a terminusok megértését. Továbbá abban is mindannyian egyetértettek, hogy mivel a Juremy egy ellenőrzött terminológiai adatbázis, ezért sokkal megbízhatóbb, mint más fordítóprogramok.

A következő kérdés esetében, miszerint hasznos lenne-e tolmácsolás szempontjából, ha a keresett terminust egyszerre két célnyelven is feltüntetné a program, már megosztottabb volt a csoport válasza. Néhányan úgy gondolták, hogy amennyiben a célunk egy két idegen nyelvű szöveget készítése, akkor valóban hasznos funkció lehet. Azonban mások kiemelték, hogy amennyiben egy adott tolmácsolási eseményre szeretnénk felkészülni a Juremy segítségével,

úgy a második idegen nyelvre nagy valószínűséggel nem lesz szükség. Arra, hogy milyen új funkciók hozzáadásával lehetne a jövőben fejleszteni a platformot a csoportnak több ötlete is volt. Az egyik hallgató szerint tolmácsolás szempontjából nagyon hasznos lenne, ha a szavak mellett lenne egy hangszóró ikon, amelyre rákattintva meghallgathatjuk az adott terminus helyes kiejtését. Ezzel a csoport többi tagja és egyetértett. Új funkcióként felmerült továbbá az is, hogy praktikus lenne, ha magán a Juremy online felületén is lehetne a kikeresett terminusokból glosszáriumot összeállítani, illetve lementeni. A hallgatók azt is megemlítették, hogy szívesen használnák a terminológiai adatbázist táblagépen vagy okostelefonon is, amihez az ezen eszközökre optimalizált Juremy alkalmazásra lenne szükség.

A fókuszcsoportos beszélgetés során érdekes kérdés volt az is, hogy vajon a felkészülésen túl, akár maga a tolmácsolás közben is használnák-e a hallgatók a Juremyt. Erre a csoport válasza egyöntetű nem volt. A fordító- és tolmács mesterképzés két éve alatt a tolmács szakirányos hallgatók hosszú szakaszos konsekutív tolmácsolást tanulnak. A hallgatók kognitív terhelése nagyon nagy a konsekutív tolmácsolás mindkét szakaszában, a beszédértés és jegyzetelés, illetve az elhangzottak célnyelven való visszaadásának szakaszában is. Emiatt nem marad mentális energiájuk (Gile, 2009) arra, hogy a tolmácsolás alatt további segédeszközöket használjanak. A hallgatók közül néhányan azonban azt is megemlítették, hogy később, ha már több tapasztalatuk lesz a jegyzetelés terén, talán tudnának mentális energiát fordítani tolmácsolás közben is egy terminológiai adatbázis kezelésére.

Összességében a fókuszcsoportos beszélgetés során a hallgatók rendkívül pozitívan nyilatkoztak a Juremy használatáról. A hallgatók egyetértettek abban, hogy a jövőben is szívesen használnák a terminológiai adatbázist a tolmácsolási eseményekre való felkészüléshez. A jogi és Európai Unió területéken kívül szívesen alkalmaznák gazdasági, üzleti, műszaki, informatikai és egészségügyi terminusok keresésére is.

ÖSSZEFOGLALÁS

Jelen cikkünkben a Juremy keresőalkalmazás és a tolmácsok elektronikus eszközhasználatának kapcsolatát vizsgáltuk egy esettanulmányon keresztül. A fókuszcsoportos beszélgetés alapján a hallgatók pozitívan vélekedtek a keresőalkalmazás használatáról és a jövőben is szívesen alkalmazzák. A Juremy eredetileg a jogi szakfordítói, illetve az EU-szakfordítói munkafolyamat támogatására hozták létre, azonban az elmúlt években egyre több tolmács is elkezdte használni a munkájához. A visszajelzések alapján a Juremy-t az asztali számítógépre optimalizált megjelenítés miatt nagyrészt a tolmácsolási munka előkészítési fázisában alkalmazzák, azonban a keresés gyorsasága miatt (egy másodperc alatti találatmegjelenítési idő) akár a tolmácskabinnban is hasznos segítséget nyújthat.

Az esettanulmány eredményei hasznosak a Juremy fejlesztése szempontjából, mivel úgy tűnik, hogy valós igény mutatkozik a tolmácsok részéről a felület táblagépekre vagy mobiltelefonokra történő optimalizálása iránt is. Ebben az irányban a fejlesztők a kutatás eredményei alapján már tettek is lépéseket, mivel elkezdődött a találat-megjelenítési felület olyan módon

történő optimalizálása, amely szélesebb sávban, olvashatóbb módon jeleníti meg a találati szegmenseket a mobil eszközön. A glosszárrium kivonatolás lehetősége már korábban felmerült a fejlesztés során, a jelen kutatás eredményei pedig megerősítették ennek a fejlesztési iránynak a hasznosságát.

IRODALOM

- Defrancq, B., Snoeck, H., & Fantinuoli, C. (2024). Interpreters' performances and cognitive load in the context of a CAI tool [Tolmácsok teljesítménye és kognitív terhelése egy számítógéppel támogatott fordítói eszköz (CAI) kontextusában]. In M. Winters, S. Deane-Cox & U. Böser (Eds.), *Translation, interpreting and technological change: Innovations in research, practice and training* (pp. 38–58). Bloomsbury Academic. <https://doi.org/10.5040/9781350212978.0009>
- Eszenyi, R. (2022). Kérdőívek és interjúk a nyelvi közvetítés kutatásában. In K. Klaudy, E. Robin & O. Seidl-Péché (Eds.), *Bevezetés a fordítás és a tolmácsolás kutatómódszertanába I. Általános rész* (pp. 77–91). ELTE FTT–MANYE Fordítástudományi Szakosztály. <https://doi.org/10.21862/kutmodszertani/5>
- Eszenyi, R., Bednárová Gibová, K., & Robin, E. (2023). Artificial intelligence, machine translation & cyborg translators: A clash of utopian and dystopian visions. *Orbis Linguarum*, 21(2), 102–113. <https://doi.org/10.37708/ezs.swu.bg.v21i2.13>
- Fantinuoli, C. (2018). Interpreting and technology: The upcoming technological turn [Tolmácsolás és technológia: A közelgő technológiai fordulat]. In C. Fantinuoli (Ed.), *Interpreting and technology* (pp. 1–12). Language Science Press. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1493289>
- Fantinuoli, C. (2021). Conference interpreting and new technologies [Konferenciatolmácsolás és új technológiák]. In R. Pöchhacker (Ed.), *The Routledge handbook of conference interpreting* (pp. 508–522). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429297878-44>
- Gile, D. (2009). *Basic concepts and models for interpreter and translator training* (Rev. ed.) [Alapfogalmak és modellek a tolmács- és fordítóképzésben]. John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/btl.8>
- Károly, K. (2022). A nyelvi közvetítés empirikus kutatásának módszerei. In K. Klaudy, E. Robin, & O. Seidl-Péché (Eds.), *Bevezetés a fordítás és a tolmácsolás kutatómódszertanába I. Általános rész* (pp. 27–58). ELTE FTT–MANYE Fordítástudományi Szakosztály. <https://doi.org/10.21862/kutmodszertani/2>
- Móricz, K. (2016). Információ- és kommunikáció-technológiai eszközök használata a tolmácsolásban. *Fordítástudomány*, 18(1), 50–63.
- Móricz, K. (2017). Kérdőíves felmérés a magyar konferenciatolmácsok eszközhasználatáról. *Fordítástudomány*, 19(1), 45–59.
- Seresi, M., & Lánco, P. L. (2022). Teamwork in the virtual booth—Conference interpreters' experiences with RSI platforms. In K. Liu & A. K. F. Cheung (Eds.), *Translation and interpreting in the age of COVID-19*. https://doi.org/10.1007/978-981-19-6680-4_10
- Will, M. (2015). Zur Eignung simultanfähiger Terminologiesysteme für das Konferenzdolmetschen [A szinkrontolmácsolásra alkalmas terminológiai rendszerek alkalmazhatósága a konferenciatolmácsolásban]. *Trans-kom*, 8(1), 179–201.